

PROJEKT ZAŠTITE PODUNAVLJA

Program financijskih potpora na nacionalnoj razini

Natječaj za projekte nevladinih udruga usmjerene na zaštitu Podunavlja na nacionalnoj razini

Regionalni centar zaštite okoliša za Srednju i Istočnu Europu (REC), u ime UNDP-GEF-ovog (UN Development Program - Global Environment Facility) Regionalnog projekta zaštite Podunavlja (DRP - Danube Regional Project) objavljuje Natječaj za dodjelu financijskih potpora projektima nevladinih udruga koji se odnose na problem smanjenja onečišćenja Podunavlja nutrijentima (hranjivim tvarima) i toksičnim kemikalijama u Hrvatskoj.

Ukupan iznos sredstava raspoloživih u okviru projekta za područje Hrvatske je 50.000 USD. Iznos pojedinačnih financijskih potpora može se kretati u rasponu od 5.000 do 10.000 USD po projektu, u trajanju od 12 mjeseci. U iznimnim slučajevima (kada se radi o projektima koji uključuju suradnju više od tri nevladine udruge, predviđaju neki oblik izgradnje, umrežavanje i slično), svota smije premašiti naprijed navedeni iznos za 50%, a da pri tom ne prijeđe maksimum od 15.000 USD.

Program predviđa raspored sredstava u 11 država regije u ukupnom iznosu od 525.000 USD.

Rok za prijavu prijedloga projekata je 16. svibnja 2003. godine. Nevladine udruge čiji projektni koncepti budu odabrani, pripremit će potpune prijedloge projekata, koji će se ocjenjivati u rujnu 2003. godine. Odobrene projekte nevladine će udruge provoditi tijekom 2004. godine.

POZADINA PROGRAMSKE PROBLEMATIKE

Problemi zaštite okoliša u Podunavlju

Dunav je druga najduža rijeka u Europi. U dužini od 2.780 km proteže se od izvora u Njemačkoj do delte u Crnom moru. Dunav tvori političku granicu među deset zemalja s izuzetno raznolikom političkom, gospodarskom i povijesnom pozadinom, te predstavlja kulturni i romantizirani simbol povijesti Srednje Europe i nade u njezinu buduću integraciju.

Prostor Podunavlja je velik i iznimno raznovrstan. Obiluje različitim ekosustavima, uključujući močvarna staništa od europske važnosti (primjerice kraške spilje, planinska i stepska jezera, naplavne šume, delta Dunava). U Podunavlju živi više od 80 milijuna ljudi. To je područje u kojem obitava najviše različitih narodnosti na svijetu. Dunav ima bezbroj pritoka, uključujući Inn, Moravu, Tisu, Savu i Prut.

Onečišćenje je još uvijek ozbiljan problem ovoga područja. Količina nutrijenata koja dospijeva u Dunav iznimno je velika, a potječe uglavnom od umjetnog i stajskog gnojiva korištenog u

poljoprivredi, te kanalizacijskih ispusta iz domaćinstava. Takvim su onečišćenjem ozbiljno ugroženi izvori pitke vode, jednako kao i vode Crnog mora. Stanje se pogoršava industrijskim nesrećama kojima se oslobađaju otrovi što prodire neposredno u vodotoke.

Poplave koje su poharale Srednju Europu i prostor Podunavlja dokaz su postojanja drugih ekoloških problema. Oni su dijelom i rezultat odluka o gospodarskom razvoju u prošlosti koje su rezultirale sječom šuma i uništavanjem prirodnih naplavnih nizina u Podunavlju. Svoju je značajnu ulogu odigralo i globalno zagrijavanje. Ovakvo smanjenje prirodnih retencija za obranu od poplava utječe na smanjenje prirodne sposobnosti prostora za samopročišćavanje, prihvaćanje nutrijenata; primjerice na naplavnim ravnicama.

U tijeku je neprekidna borba za očuvanje staništa brojnih i raznolikih biljnih i životinjskih vrsta u slivu Podunavlja. Od kraja 19. stoljeća nestalo je oko 80% podunavskih vlažnih staništa i naplavnih ravnic, što je ugrozilo stanište kudravog nesita u delti Dunava, jesetri u donjem toku i dabrova u gornjem toku Dunava, kao i staništa mnogih drugih vrsta.

Konvencija o zaštiti Dunava (DRPC) stupila je na snagu 1998. godine, nakon što ju je ratificiralo osam podunavskih država i Europska komisija. Međunarodna komisija za zaštitu Dunava (ICPDR International Commission for the Protection of the Danube River) utemeljena je kako bi ravnala provedbom konvencije. Od svojeg utemeljenja ICPDR se pokazala učinkovitom pri postizanju dogovora među podunavskim zemljama o prioritetima i strategiji za poboljšanje kakvoće Dunava i Podunavlja, te o provođenju Konvencije. U njezine uspjehe spada i unaprijeđenje metoda upravljanja vodama Podunavlja, kao što su sustav hitnog obavještanja u slučaju nesreće, prekogranična mreža za praćenje kvalitete vode te informacijski sustav za Podunavlje (DANUBIS). Komisija je zapravo uvelike potaknula promicanje prekogranične suradnje među brojnim zemljama, u ovom iznimno politički složenom prostoru.

Ciljevi ICPDR-ova Zajedničkog programa djelovanja na zaštiti Podunavlja 2001. – 2005. godine usmjereni su na:

- poboljšanje ekološkog i kemijskog sastava vode;
- sprječavanje slučajnih nesreća koji rezultiraju onečišćenjem; i
- minimaliziranje štete od poplava

Dodatni ciljevi provedbe Zajedničkog akcijskog programa su: poboljšati životni standard stanovništva u zemljama Podunavlja, unaprijediti gospodarski razvoj u regiji, pridonijeti procesu pridruživanja Europskoj uniji, vratiti biološku raznolikost u regiji, te ojačati suradnju između ugovornih strana. Daljnje informacije o ciljevima i uredbama Zajedničkog programa djelovanja naći ćete na stranicama <http://www.icpdr.org>.

U ovom je kontekstu Okvirna direktiva EU o vodama osnova za upravljanje porječjima u Europi i osnova za provođenje Konvencije. ICPDR-u je povjereno ravnanje provođenjem direktive EU na razini DRP projekta, uključujući i razvoj Plana upravljanja Podunavljem.

Pogoršanje kakvoće podzemnih i eutrofikacija površinskih voda potječu od tzv. difuznih i točkastih izvora onečišćenja iz poljoprivrede, industrije i komunalnog otpada. Proces nužnog smanjenja nutrijenata može se ubrzati: edukacijom o onečišćenju; unaprjeđivanjem sredstava za sprečavanje, smanjenje ili obradu onečišćenja; uspostavom ili olakšavanjem procesa koji vode k rješenjima problema onečišćenja.

Projekt zaštite Podunavlja

Projekt zaštite Podunavlja (DRP), službenog naziva *Razvoj sposobnosti za provedbu projekata smanjenja nutrijenata i prekogranične suradnje u zemljama Podunavlja* pokrenut je 1. prosinca 2001. godine kao sljedeća faza dugoročnog nastojanja inicijative GEF-a i -UNDP-a da Podunavlje postane zdravije u ekološkom smislu. Osnovni cilj DRP-a jest jačanje već postojećih struktura i aktivnosti na

ovom području, nadogradnja onoga što je već napravljeno i naučeno, te promidžba regionalnog pristupa zaštite Podunavlja. Osnovni je naglasak na razvoju sposobnosti ICPDR-a i zemalja Podunavlja da ispune svoju zakonsku obvezu provođenja Dunavske konvencije. To sada uključuje razvoj Plana upravljanja Podunavljem u skladu s uredbom Europske unije. Svi će pogledi biti upereni prema Dunavu kao pokusnom području za provođenje nove uredbe u čitavoj Europi.

DRP ostvaruje različite kontakte na lokalnoj razini, uključujući aktivnosti povezane sa sudjelovanjem javnosti, komunikacijom, pilot projekte na lokalnoj razini, te programe financijske potpore za nevladine udruge.

DRP je trenutno usredotočen na smanjenje onečišćenja nutrijentima i podupiranje prekogranične suradnje. Ovaj je regionalni projekt već dugo u tijeku i kao takav objedinjavaj ukupno 80-ak aktivnosti. Program financijske potpore za zaštitu Podunavlja samo je jedan od ciljeva regionalnog programa koji potiče uključivanje javnosti u donošenje odluka o okolišu i podupire zajedničke akcije za smanjenje onečišćenja i zaštitu ekosustava. U ovome se kontekstu program dodjele financijske potpore također smatra 'primijenjenim' osviješćivanjem javnosti.

Projekt zaštite Podunavlja provodit će se tijekom pet godina, s ukupnim proračunom od 15 milijuna dolara. Prva faza projekta je u tijeku.

Doprinosi nevladinih udruga smanjenju nutrijenata

Nevladine udruge i ostali zainteresirani subjekti mogu na nacionalnoj i regionalnoj razini pridonijeti smanjenju nutrijenata i toksičnih tvari u vodama na području Podunavlja. Nevladine udruge mogu pokrenuti izravne akcije za smanjenje onečišćenja ili pak akcije koje potpomažu proces rješavanja problema. Ti se projekti mogu izravno baviti smanjenjem broja difuznih i točkastih izvora onečišćenja, te prekograničnim i nacionalnim problemima koji su prisutni u utvrđenim kriznim područjima. Projekti smanjenja nutrijenata koje provode nevladine udruge mogu sadržavati i neizravan pristup, kao što su primjerice sprječavanje onečišćenja unaprjeđivanjem industrije i osviješćivanje javnosti; olakšavanje protoka informacija, pomoć pri sprječavanju nezgoda koje uzrokuju onečišćenje okoliša, promicanje proizvodnje i korištenja deterdženata bez fosfata, te razborita uporaba organskih gnojiva. Navedeni bi projekti trebali ubrzati razvoj i funkcioniranje demokratskih procesa kroz sudjelovanje javnosti u pitanjima i odlukama vezanima uz zaštitu okoliša.

Nevladine udruge ovome procesu pridonose putem izravnih akcija ili kroz suradnju s ostalim zainteresiranim subjektima. Te udruge mogu pred nositeljima odluka obznaniti stavove zajednice (poslužiti kao poveznica između dužnosnika i šire javnosti), promicati sudjelovanje javnosti u procesu donošenja odluka o zaštiti Podunavlja ili predložiti alternativna rješenja za sprječavanje ili smanjenje onečišćenja. Osim toga, nevladine udruge mogu biti i koristan kanal za širenje informacija, te pomoći da se u javnosti poveća svijest o problemima i mogućim rješenjima. Kako bi ispunile svoju zadaću, nevladine udruge zainteresirane za zaštitu Podunavlja trebaju ojačati svoje sposobnosti. Osviješćivanje javnosti može pridonijeti boljem razumijevanju prekograničnih, pa čak i globalnih problema zaštite okoliša i njihovih rješenja.

DRP-program dodjele financijskih potpora na nacionalnoj razini omogućit će nevladinim udrugama s područja Podunavlja da potaknu uključivanje javnosti u problem smanjenja nutrijenata putem praktičnih projekata, izobrazbe i obuke, praćenja i utjecaja na politiku na lokalnoj i regionalnoj razini. Prethodni programi malih financijskih potpora pokazali su u kolikoj mjeri nevladine udruge mogu pridonijeti uključivanju javnosti i učinkovitijim mjerama smanjenja nutrijenata.

TKO SE MOŽE PRIJAVITI?

Financijsku potporu na nacionalnoj razini mogu dobiti uredno registrirane udruge koje se bave zaštitom okoliša u sljedećim podunavskim zemljama: Bosna i Hercegovina, Bugarska, Hrvatska, Češka Republika, Moldavija, Rumunjska, Slovačka, Slovenija, Ukrajina, Srbija i Crna Gora.

Nevladine udruge koje se prijavljuju za dodjelu financijske potpore na nacionalnoj razini moraju udovoljavati sljedećim kriterijima:

- Obveza suradnje s različitim interesnim subjektima;
- Dokazano prijašnje iskustvo u vođenju projekata;
- Poznavanje problematike voda, poljoprivrede i (poželjno) nutrijenata; i
- Posjedovanje ili raspolaganje uredskom opremom i opremom za učinkovitu komunikaciju.

OGRANIČENJA

Financijsku potporu na nacionalnoj razini REC **ne dodjeljuje**:

- projektima čiji je osnovni cilj znanstveno istraživanje, sakupljanje podataka i uzoraka;
- za pokrivanje općih troškova poput plaća ili najamnine; niti
- za kupnju zemljišta, zgrada, vozila ili ulaganja koja nemaju neposredne veze s projektom.

Tehnička ograničenja:

- Ako nevladina udruga radi na dva projektna koncepta, mora imenovati posebnog/ u koordinatora/ icu za svaki od prijedloga projekta.
- U fazi završenog prijedloga projekta, jednoj nevladinoj udruzi može biti dodijeljena samo jedna donacija.
- Projekt traje 12 mjeseci.
- DEF-ov nacionalni koordinator/ica projekta bit će isključeni iz procesa donošenja odluke ako njihova nevladina udruga podnosi prijedlog projekta.

OKVIR PROJEKTA

Osnovni cilj dodjele financijske potpore na nacionalnoj razini jest poticanje višestruke suradnje na smanjenju difuznih i točkastih izvora onečišćenja nutrijentima i toksičnim tvarima na području Podunavlja.

Poželjno je da nevladine udruge uključe i ostale subjekte zainteresirane za zaštitu okoliša, poput lokalnih vlasti, institucija za gospodarenje vodama, te sektora industrije i poljoprivrede.

U slučajevima kada se radi o pojedinačnim financijskim potporama poželjan je praktičan pristup ovim složenim pitanjima kako bi se dobili projekti koji će služiti kao modeli i imati višestruki učinak na području Podunavlja. Namjera je potaknuti svijest i djelovanje unutar nevladine organizacije, te uspostaviti inovativnu suradnju koja će poslužiti kao primjer za rješavanje problema onečišćenja nutrijentima. Od ovoga se programa također očekuje da pridonese procesu uključivanja javnosti koja je neophodno potrebna za učinkovito rješavanje pitanja zaštite Podunavlja.

Nevladine udruge bi pri organiziranju svog djelovanja trebale koristiti jedan ili više navedenih pristupa:

- **Usredotočiti se na aktivnosti koje imaju izravan ili neizravan utjecaj na smanjenje nutrijenata ili toksičnih tvari.** Taj utjecaj mora biti kvantitativno mjerljiv dobro utvrđenim pokazateljima.
- **Uključiti ostale zainteresirane subjekte.** Nositelji projekata bi trebali odrediti stranke iz sektora vodoprivrede, ljude na odlučujućim mjestima u sektorima koji su izvor onečišćenja, te ostale ključne subjekte, te ih uključiti u provođenje projekta.
- **Promijeniti navike potrošača.** Projekti nevladinih udruga koji koriste pristup podizanja svijesti potrošača ili provođenja kampanja moraju biti u stanju demonstrirati utjecaj na navike potrošača (u smislu smanjivanja onečišćenja nutrijentima).
- **Poslužiti kao model za ostala područja Podunavlja.** Prednost imaju projekti koji koriste ponovljivi pristup i služe kao primjer za ostala područja Podunavlja sa sličnim problemima i u sličnim uvjetima.
- **Promicati i potpomagati primjenu načela Aarhuske konvencije na nacionalnoj razini,** naročito kada se radi o olakšavanju pristupa informacijama o izvorima onečišćenja i poticanju javnog sudjelovanja u zaštiti Podunavlja.
- **Pridonijeti strategiji na nacionalnoj razini.** Nevladine udruge potaknute su da pridonesu razvoju strategije i rasprava o problematici nutrijenata u vodama Podunavlja (primjerice programi smanjenja onečišćenja na nacionalnoj i lokalnoj razini, edukacija na temu zaštite okoliša, provođenje uredbi EU-a).
- **Promicati umrežavanje nevladinih udruga na nacionalnoj razini.** Pretvoriti smanjenje onečišćenja nutrijentima u naslovnu temu u nevladinim udrugama (npr. kampanja na nacionalnoj razini s konkretnim rezultatima na lokalnoj razini).
- **Pozabaviti se mogućnostima prekogranične suradnje.** Projekti moraju težiti povećavanju razumijevanja za prekogranične ekološke probleme. Iako se problem onečišćenja može pojaviti na lokalnoj i nacionalnoj razini, njegove su posljedice obično regionalnog karaktera i odražavaju se na susjedne zemlje. Posebice kada se radi o projektima razvijanja načina iskorištavanja zemljišta i gospodarenja vodama, nevladine udruge bi trebale povezati izvor onečišćenja s ugroženim područjem kada postoji razlika između administrativnih ili političkih granica te naglasiti odgovornost koju pri sprječavanju onečišćenja donjeg toka imaju potrošači vode u gornjem toku.

Dobrodošle su sve su ostale inovativne i kreativne metode nevladinih organizacija za rješavanje problema nutrijenata i toksina, bilo izravne ili neizravne.

REC potiče nevladine udruge na korištenje jedne ili više od navedenih metoda u programu dodjele financijske potpore:

- **Osvješčivanje javnosti i širenje informacija putem medija.** Ove komponente, koje ujedno predstavljaju najuspješnije metode za funkcioniranje nevladinih udruga, trebaju biti uključene u većinu prijedloga projekta. Rezultati aktivnosti nevladinih udruga moraju se širiti za vrijeme trajanja projekta i mora se označiti doseg projekta. U projektu mora biti jasno predočena strategija širenja informacija.
- **Lobiranje i kampanje.** Podržava se lobiranje kao metoda kojom nevladine udruge mogu utjecati na stvaratelje strategija. Kampanjom je moguće na odgovarajući način utjecati na potrošače, proizvođače, lokalne zajednice i različite stranke (u smislu promjene navika potrošača vezano uz tretman kanalizacijskog sustava, uporabu umjetnih gnojiva, proizvodnja deterdženata bez fosfata itd.)
- **Sudjelovanje javnosti.** Nevladine su udruge podržane ne samo u svojim nastojanjima da dopru do javnosti i onečišćivača, već i da promoviraju i olakšaju uključivanje javnosti u proces donošenja odluka po pitanjima gospodarenja vodama i ostalim relevantnim ekološkim procesima na kriznim područjima. U isto vrijeme, ta se pomoć ne bi trebala odnositi samo na širenje informacija i uključivanje javnosti, već bi trebala biti prisutna i u obliku aktivnog i trajnog dijaloga s onima koji odlučuju.

- **Odgoj i obrazovanje za okoliš.** Potaknute su edukacijske aktivnosti usmjerene prema različitim pojedincima ili ciljnim skupinama (npr. učitelji, učenici, studenti, različite udruge i ostale nevladine udruge). Te bi aktivnosti trebale pridonijeti boljem razumijevanju problema nutrijenata i toksičnih tvari, te njihovom smanjivanju u okolišu.
- **Umrežavanje i partnerstvo.** Nevladine se udruge potiču u umrežavanju i partnerstvu s ostalim nevladinim udrugama te sa strankama iz ostalih relevantnih institucija (npr. vodoprivreda, agencije za zaštitu okoliša, industrija i poljoprivreda).
- **Interaktivni pojedinačni projekti.** Podržavaju se aktivnosti konkretne zaštite, rehabilitacije i akcije raščišćavanja. Potrebno je prikazati njihovu dugotrajnu korist.
- **Praćenje (*monitoring*).** Potiču se projekti koji uključuje praćenje stanja okoliša, ali se ne podrazumijevaju poslovi za koje je potrebna sofisticirana tehnička oprema i certifikatom potvrđeno stručno znanje.
- **Istraživanje.** Nevladine udruge mogu dobiti potporu za jednostavne primijenjene projekte istraživanja koji ne zahtijevaju složen znanstveni rad (primjerice ankete ili procjene dostupnih podataka).

Dobrodošle su inovativne metode koje bi se mogle pokazati korisnima u procesu smanjivanja onečišćenja nutrijentima i toksičnim tvarima.

TEME IZ PODRUČJA ZAŠTITE OKOLIŠA

Onečišćenje nutrijentima znači onečišćenje površinskih i podzemnih vodotoka, njihovim prekomjernim unosom u okoliš. Iako je prirodni unos nutrijenata preduvjet za rast organizama (npr. prirodni hranidbeni lanac), a riječne naplavne ravni mogu se nositi i s većim količinama nutrijenata, onečišćenje u većini slučajeva uzrokuju ljudske aktivnosti. Izvori onečišćenja mogu biti točkasti, poput gradskog kanalizacijskog sustava i industrijskih emisija, dok se difuzni izvori odnose na gnojenje poljoprivrednih površina umjetnim i stajskim gnojivom, odakle nutrijenti prodiru u podzemne vode ili ih kišnica odvodi u riječice, rijeke ili jezera. Štetne tvari često uzrokuju onečišćenje vode. Izraz 'štetne' odnosi se na tvari koje imaju toksična, kancerogena, mutagena i teratogena ili bioakumulativna svojstva, posebice na one koje se sporo razgrađuju ili su postojane i imaju značajno štetan utjecaj na žive organizme. Teški metali poput bakra, željeza, magnezija, kobalta, cinka, kadmija, žive, nikla, olova itd. su toksični (uglavnom iz rudarstva i industrija metala) i obično se nagomilavaju u hranidbenim lancima, te predstavljaju veliki rizik za život u vodi i ljude. Brojne druge štetne tvari koje uzrokuju toksična i/ili kronična onečišćenja su organske prirode i potječu iz kemijske i farmaceutske industrije i industrije papira.

Zajedničko istraživanje Podunavlja objavljeno je u svibnju 2002. godine i njime su utvrđeni različiti kemijski onečišćivači poput teških metala, nepostojanih ugljikovodika, pesticida i ostalih proizvoda farmaceutske industrije koji izravno utječu na kemijski i biološki sastav Dunava. Istraživanjem nutrijenata pronađene su različite količine dušika i fosfora u organskim i anorganskim oblicima duž Dunava, što upućuje na onečišćenost vode na različitim dijelovima rijeke. Kao rezultat toga, na području srednjeg Dunava utvrđena je eutrofikacija koja može onečistiti izvore pitke vode i dugoročno utjecati na smanjenje biološke raznolikosti. S obzirom na stupanj onečišćenosti, utvrđena su i kao prioritet određena različita krizna područja.

Prekogranična analiza i slični dokumenti nastali u okviru Programa smanjenja onečišćenja u Podunavlju (1999, GEF/ UNDP) dostupni su na web stranicama ICPDR-a pod naslovima 'GEF Assistance to the ICPDR' (potpora koju GEF pruža ICPDR-u) i 'Danube Pollution Reduction Programme 1997 to 1999' (Program smanjenja onečišćenja Dunava 1997-1999). Na ovim stranicama nalaze se korisne informacije o izvorima onečišćenja i načinima na koji ih je moguće tretirati u različitim dijelovima Podunavlja. Publikacije sadrže karte s informacijama o najviše onečišćenim područjima, močvarnim staništima, te ostale korisne podatke o onečišćenju iz

različitih sektora: gradski sektor, poljoprivreda, industrija, iskorištavanje zemljišta i močvarna staništa. Daljnje informacije o aktivnostima inicijativa UNDP/ GEF i DRP-a (2001-2006) dostupne su na stranicama <http://www.icpdr.org/undp-drp>.

Ekološka problematika kojoj je namijenjen program financijske potpore na nacionalnoj razini tiče se pogoršanja kvalitete podzemnih voda i eutrofikacije površinskih voda iz difuznih i točkastih izvora onečišćenja iz sektora poljoprivrede, industrije i gradskog sektora, te problema vezanih uz gospodarenje vodom.

Financijske potpore dodijelit će se projektima koji se bave slijedećom problematikom onečišćenja nutrijentima i toksičnim tvarima:

Poljoprivredni otpad

- Uvođenje i primjena najboljih primjera poljoprivredne prakse izbjegavanja, minimaliziranja i/ili kontroliranja difuznih izvora onečišćenja u podzemnim i/ili površinskim vodama.
- Doprinos strategijama rada (uredbe EU-a, SAPARD, zajednička poljoprivredna strategija)
- Promicanje metoda eko- i organske poljoprivrede i alternativnog ruralnog razvoja.

Industrijski otpad

- Promicanje najboljih dostupnih tehnologija, zahtjeva izvješćivanja o oslobađanju onečišćivača i sustava upravljanja zaštitom okoliša.
- Pomoć pri smanjenju rizika od slučajnih oslobađanja onečišćivača iz različitih postrojenja.
- Bavljenje onečišćenjem toksičnim tvarima.
- Promicanje proizvodnje (i uporabe) deterdženata bez fosfata.
- Primjena alternativnih metoda i/ili praksa s ciljem učinkovitog odstranjivanja nutrijenata i toksičnih tvari.

Komunalni otpad

- Pitanje regulacije otpada iz domaćinstava, npr. smanjenjem uporabe običnih deterdženata.
- Saniranje gradskih otpadnih voda.

Korištenje zemljišta i močvarnih staništa

- Provođenje regulacije poplava, navodnjavanja i odvodnjavanja, pazeći na potencijalna popratna onečišćenja.
- Očuvanje i zaštita prirodnih naplavnih ravni (tampon zone)
- Podupiranje zaštite i ponovnog vraćanja u život naplavnih ravni i močvarnih staništa.

PROCES PRIJAVE I ROKOVI

Cilj ovoga projekta jest poduprijeti i potaknuti djelovanje nevladinih udruga u Hrvatskoj. U Hrvatskoj će se program dodjele financijskih potpora provoditi u razdoblju od godine dana. Natječaji za projekte bit će otvoreni i konkurentni. Proces prijave sastoji se od dvije faze: **faze sastavljanja koncepta projekta i faze sastavljanja cjelokupnog prijedloga projekta**. Različite interesne grupe (lokalne vlasti, akademske i znanstvene organizacije, lokalni predstavnici gospodarstva i njegovi pojedini segmenti kao izvori onečišćenja) pozvane su na suradnju s nevladinim udrugama. Mogu se prijaviti samo uredno registrirane nevladine udruge.

1. korak – Odabir partnera

Nakon natječaja za financijsku potporu na nacionalnoj razini, nevladine udruge trebaju započeti s traženjem partnera iz vlastitog sektora ili drugih područja koji rade na sličnim temama (primjerice državne i druge institucije, sveučilište i poslovni sektor). Za neke će nevladine udruge ovo biti novi izazov, a za druge pak već poznat proces. Područja na kojima se preporučuje traženje partnera su: osobni kontakti, ostale nevladine udruge, lokalna sveučilišta, REC-ov imenik nevladinih udruga i agencija za zaštitu okoliša. Predstavnici ureda REC-a u pojedinim zemljama stoje kandidatima na raspolaganju.

2. korak – Faza sastavljanja koncepta (vidi obrazac). Rok za prijavu: 16. svibanj 2003. Vrednovanje koncepta: 23 – 30. lipnja 2003.

Nevladine udruge trebaju za sastavljanje prijedloga svog projekta koristiti priložene obrasce za koncepte. Koncepti su kraći i jednostavniji od konačnih prijedloga. U njima trebaju biti uključene osnovne informacije, s naglaskom na partnera ili partnere, te kratak uvod u projekt. Kao što se iz obrasca vidi, nevladine udruge moraju procijeniti ukupnu svotu koju žele dobiti projektom financijske potpore, a koja im je potrebna da upotpune projekt.

Predstavnici REC-ovih ureda u pojedinim zemljama vrednovat će koncepte. Oni će procijeniti u kojoj mjeri prijedlozi projekata udovoljavaju sljedećim kriterijima:

- Kandidati moraju ispunjavati naprijed navedene uvjete za primanje financijske potpore.
- Koncept se mora baviti problemom smanjivanja nutrijenata na području Podunavlja.
- Prijava mora biti u skladu sa standardima REC-a (ispunjen obrazac, proračun i vrijeme trajanja unutar postavljenih granica, utvrđeni partneri i potpisana izjava o suradnji).

Koncepti koji udovoljavaju navedenim kriterijima ući će u prvu fazu procesa vrednovanja.

Projekti će se odabrati na osnovu njihove utemeljenosti na sljedećim standardima:

- **relevantnost projekta u okviru zadane problematike:** Kako se problem uklapa u projekt smanjenja nutrijenata i toksičnih tvari koji je objavljen u natječaju?
- **potencijalni utjecaj aktivnosti nevladinih udruga:** Što se namjerava poboljšati ili promijeniti ovim projektom? Pridonose li glavni i pojedinačni ciljevi okviru projekta?
- **strategija:**
 - a) Jesu li predložena metodologija i sredstva odgovarajuća za sagledavanje problema i njegovo rješavanje? U kolikoj mjeri nevladine udruge koriste sredstva i metode predložene u natječaju?
 - b) **Uključivanje ostalih zainteresiranih subjekata.** Jesu li zainteresirani subjekti utvrđeni i dali su voljni surađivati s nevladinom organizacijom na rješavanju problema okoliša?
- **kvalificiranost nevladine udruge:** Je li nevladina udruga sposobna za provođenje predloženog projekta, uzevši u obzir njezina prijašnja iskustva s vođenjem projekta/godišnjim proračunom?

REC-ovi regionalni uredi će uz pomoć DEF-a i na temelju koncepta projekata odlučiti koje će nevladine udruge biti pozvane da pripreme potpune prijedloge projekta. Nevladine će udruge biti obaviještene ako njihovi projekti budu izabrani. DEF-ov nacionalni koordinator/ica bit će isključen iz procesa odlučivanja ukoliko njihova nevladina udruga kandidira projekt za program financijske potpore.

3. korak – Priprema prijedloga projekta (vidi Dodatak A: Smjernice za sastavljanje konačnog prijedloga projekta.) Rok: 4 – 12. rujan 2003.

Samo će one nevladine udruge čiji su koncepti projekta odabrani ući u fazu pripreme projekta koja će trajati od lipnja do kolovoza 2003. godine. Nevladine se udruge trebaju sastati s utvrđenim partnerima i zajedno s njima sastaviti konačnu verziju prijedloga projekta. Jedan predstavnik iz nevladine udruge mora biti imenovan voditeljem projekta. Partneri nisu predviđeni za dodjelu financijskih sredstava, ali mogu svojim savjetima pridonijeti projektu. Prilikom postupka pripreme konačnih prijedloga projekta, nevladine udruge trebaju slijediti standardne smjernice za sastavljanje prijedloga projekta koje će im, po završetku faze koncepta, dodijeliti REC. Posebna se pažnja treba obratiti na dijelove koji se odnose na 'ciljeve projekta' i 'pokazatelje projekta'.

Konačna verzija prijedloga mora stići u regionalni ured REC-a do 16. rujna 2003. godine.

U obzir će se uzeti samo prijedlozi poslani poštom.

4. korak – Odabir udruga kojima će se dodijeliti sredstva na temelju konačne verzije prijedloga projekta. Rok: 22 – 30. rujna 2003.

Prijedlozi projekata pišu se na hrvatskom jeziku, a odluke se donose na temelju vrednovanja koja provode nezavisni lokalni savjetodavni odbori sastavljeni od nezavisnih stručnjaka. Kao pomoć REC-ovom savjetodavnom odboru predviđen je još jedan stručnjak na tome polju. Nacionalni predstavnici ICPDR-a u svakoj od zemalja bit će pozvani da sudjeluju u procesu odabira kandidata za dodjelu financijskih potpora. Odluka će se donijeti na temelju kvalitete i izvedivosti projekta, nazočnosti i broju za suradnju spremnih partnera, kao i na temelju potencijalnog mjerljivog utjecaja na poboljšanje kvalitete stanja okoliša u zemlji. Odabir se zasniva na slijedećim dobro utvrđenim kriterijima:

Djelovanje na okoliš

- Izravni ili neizravni načini djelovanja koji obećavaju mjerljivo smanjenje onečišćenja (onečišćenja nutrijentima i/ili toksičnim tvarima) moraju biti jasno obrazloženi.
- SMART pokazatelji moraju biti utvrđeni, jednako kao i načini na koje ih je moguće dokazati.

Strategija/ metodologija nevladinih udruga

- Za postizanje glavnih i pojedinačnih ciljeva moraju se koristiti provedive i učinkovite metode.

Suradnja

- Obveze i uloge partnera moraju biti jasno određeni.

Kvaliteta prijedloga projekta

- Plan djelovanja mora biti jasan, izvediv i realan.
- Proračun mora biti realističan.

Kvalifikacije djelatnika

- Djelatnici nevladinih udruga i ostali uključeni stručnjaci moraju imati iskustva i znanja o relevantnim pitanjima.

5. korak – Sastanak predstavnika udruga kojima su odobrena financijska sredstva za projekte (prosinac 2003.g.)

Nakon odabira projekata kojima će se dodijeliti novčana potpora, udruge će biti obaviještene i bit će im dodijeljena sredstva. Također će ih se obavijestiti o raspolaganju financijskim sredstvima i zahtjevima izvješćivanja.

Dobitnici sredstava financijske potpore bit će obaviješteni i pozvani u REC-ov ured u Hrvatskoj u Zagrebu na sastanak predstavnika udruga kojima su odobrena financijska sredstva za projekte.

Na tom će sastanku nevladine udruge predstaviti svoje zajedničke projekte ostalim udrugama kojima su dodijeljena sredstva i sudjelovati u kratkoj obuci za vođenje projekta u skladu sa zahtjevima REC-ova programa dodjele financijske potpore.

Tijekom sastanka nevladine će udruge pregledati i potpisati sporazum o dodjeli financijskih sredstava. Taj dokument pobliže određuje uvjete izvješćivanja i raspored isplate sredstava.

Dobitnici sredstava sastat će se s odgovornom osobom i savjetnikom za financije iz REC-ova ureda koji će s njima usko surađivati tijekom čitave provedbe projekta.

6. korak – Provedba projekta (prosinac 2003. g – prosinac 2004.)

Nakon potpisivanja ugovora s nevladinim udrugama kojima su dodijeljena sredstva može se krenuti u provedbu projekta. To je druga faza projekta koja bi trebala započeti do prosinca 2003. godine.

KONTAKTI

Za detaljnije informacije o proceduri pri prijavi projekta i smjernicama za projekt, kontaktirajte REC-ov ured u Hrvatskoj, Đorđićeva 8a, 10 000 Zagreb; Tel. +385 1 49 21 117, Fax. +385 1 48 10 844, e-mail: rec@rec-croatia.hr, dalia@rec-croatia.hr; osoba za kontakt je Dalia Matijević.

Dodatne informacije

Za dodatne informacije o programu dodjele financijske potpore zainteresirani mogu:

- posjetiti web stranicu:
http://www.rec.org/REC/Programs/NGO_Support/Grants/NationalDanubeGrants/
- stupiti u kontakt s gospođom Entelom Pinguli u središnjem uredu REC-a u Szentendre u Mađarskoj (e-mail: epinguli@rec.org; tel.: (36-26) 504-000; fax: (36-26) 311-294)

Daljnje opće informacije o Projektu zaštite Podunavlja nalaze se na web stranicama:

<http://www.icpdr.org/undp-drp>.

Pored financijskih potpora na nacionalnoj razini, REC u ime UNDP/ GEF-ovog projekta zaštite Podunavlja dodjeljuje financijska sredstva u iznosu do 35 000 EUR za nevladine udruge koje djeluju na podunavskom području na regionalnoj razini. Dodatne informacije o tim novčanim potporama možete pronaći na adresi:

http://www.rec.org/Rec/Programs/NGO_Support/Grants/RegionalDanubeGrants

Iz tehničkih razloga donator je odlučio podijeliti provedbu ovoga projekta u više faza. Proces odabira (osim sastanka predstavnika udruga kojima su odobrena sredstva) dio je prve faze provedbe Projekta zaštite Podunavlja, koja će trajati do kraja listopada 2003. godine. Sastanak i sama dodjela sredstava dio su druge faze provedbe i trebali bi započeti u prosincu 2003. godine. Budući da je jedino REC odgovoran za provedbu projekata, moguće je promijeniti datume po zahtjevu donatora. REC nema nadzor nad mogućim zakašnjenjima, ali će učiniti sve kako bi osigurao nesmetano odvijanje projekta.